

Ajakohastatud ravijuhendi „Generaliseerunud ärevushäire ja paanikahäire (agorafoobiaga või ilma) käsitus perearstiabis“ rakenduskava

27.10.2020

Eesmärk	Ravijuhend aitab ühtlustada generaliseerunud ärevushäire ja paanikahäire diagnoosimist ja ravi perearstiabis, parandades ülemäärase ärevusega isiku tervist ja igapäevast toimetulekut.
Barjäärid	1. Tervishoiutöötajate (nt vaimse tervise õed) ja muude spetsialistide (nt kliinilised psühholoogid) ressursi (aja ja isikute) puudus 2. Tervishoiuteenuste (nt psühholoogiline, psühhiaatriline abi) piiratud kättesaadavus 3. Perearsti teraapiafondi piiratud maht ja kohatine alakasutus 3. Kognitiiv-käitumisteraapiaga tegelevate spetsialistide ebaühtlane erialane tase 4. Patsientide vähene teadlikkus teemast (ärevushäirest ja ravijuhendi ning patsiendi infomaterjalide olemasolust) 4. Tervishoiutöötajate vähene teadlikkus teemast (erialased teadmised ärevushäirest ja kogemus ärevushäirega patsientidega töötamisel)
Peamised edukust tagavad/soodustavad tegurid	1. Ravijuhend on sihtrühmale (tervishoiutöötajad, teised spetsialistid, arst-residendid) kättesaadav (elektroonselt ja paberil ning otsustustoes) 2. Sihtrühm on teadlik ravijuhendi soovitustest (kirjalikud infomaterjalid, koolitused) 3. Patsiendid ja nende lähedased on teadlikud ärevushäire olemusest ja ravivõimalustest (patsiendimaterjal voldikuna ja elektroonselt, meediakajastus) 4. Psühhiaatrite ja perearstide koostöö on suurenenud ärevushäirega patsientide ravimisel (haigusloo dokumenteerimine on paranenud, epikriisid on sisestatud terviseinfosüsteemi, e-konsultatsioon toimib kiirelt ja kvaliteetselt, ravivastutuse jagamine on paranenud) 5. Meeskonnatöö ärevushäirega patsientide ravimisel perearstikeskuses on tõhustunud (pereõdede roll ärevushäirega patsientide nõustamisel ja jälgimisel on suurenenud, võimalusel on kaasatud vaimse tervise õed) 6. Kognitiiv-käitumisteraapia kättesaadavus (nii võimalus patsient vastavasse teraapiasse suunata kui seda läbi viivate spetsialistide olemasolu) on üle Eesti paranenud 7. Ravijuhendi soovituste järgimist hinnatakse regulaarselt (Eesti Haigekassa raviarvete andmebaasist ja retseptikeskusest saadava info analüüs, audit, küsitlused) ja ärevushäirega patsiendiga tegelevatele spetsialistidele antakse tagasisidet
Rakendamiseks vajalikud	1. Ajakohastatud ravijuhendi ja selle lisade (patsientide käsitusalgoritm) ning patsiendi infomaterjalide (patsiendijuhend ja eneseabivõtteid sisaldav infovoldik) sihtrühmale kättesaadavaks tegemiseks nii paberil kui e-

ressursid	vormis: - Ravijuhendi tavapärase formaadis paberile trükkimine – tiraaž eesti keeles 600 tk - Ravijuhendi lisamaterjali (patsiendi käsitusalgoritm) trükkimine – tiraaž 3000 tk - Patsiendi eneseabi-teemalise infovoldiku trükkimine – tiraaž eesti keeles vähemalt 3 000 tk ja vene keeles 1 000 tk aastas 2. Ravijuhendi koolituste korraldamine 3. Ravijuhendi (info)materjalide tõlkimine 4. Küsimustike tõlkimine ja valideerimine 5. Psühhoteraapia kättesaadavuse parandamine esmatasandil, mis eeldab kliiniliste psühholoogide arvu suurendamist 6. Vaimse tervise õdede kaasamine patsientide käsitusse, mis eeldab nende tööleasumist tervisekeskustes ja koolitamist, aga ka koostööd väljaspool tervisekeskust töötavate perearstipraksistega, et vaimse tervise õe tugi oleks esmatasandil laiemalt kättesaadav 7. Vaimse tervise häirete (sh ärevushäire) ennetus- ja sekkumisprogrammide loomine

Rakenduskavaga seotud tegevused või kaalutlused		Vastutav asutus/ isik	Kaasatud osapooled /isikud	Vahetähtajad, ajakava	Rakendusmeetmed
Levitamine	Ravijuhend koos lisadega avaldatakse veebilehel www.ravijuhend.ee <i>Kui ravijuhend jt nimetatud dokumendid on valminud ning veebi üles pandud, edastatakse info eriala- ja patsiendiorganisatsioonidele ja tervishoiuasutustele</i>	Eesti Haigekassa (EHK)		Vastavalt juhendi valmimisele	Ravijuhend koos lisadega on veebis kättesaadavad; vastav info on eriala- ja patsiendiorganisatsioonidele ja tervishoiuasutustele saadetud
	Patsiendi käsitusalgoritm (ravijuhendi lisa)	EHK		Vastavalt juhendi valmimisele	Paberkandjal materjal on kõigis

	trükitakse värviliselt paberile ja lamineeritakse ning saadetakse kõigisse perearstipraksistesse				perearstipraksistes olemas
	Ravijuhend ning patsiendi infovoldik (paber kandjal) saadetakse soovi avaldanud perearstipraksistesse	EHK		Vastavalt juhendi valmimisele	Paberkandjal juhendid on soovi avaldanud perearstipraksistes olemas
	Patsiendijuhend ja patsiendi eneseabiteemaline infovoldik (nii eesti kui vene keeles) avaldatakse veebilehel www.ravijuhend.ee <i>Patsiendijuhendi venekeelne versioon ajakohastatakse. Patsiendi infovoldik tõlgitakse vene keelde. Kui patsiendile mõeldud materjalid on valminud (nii eesti kui vene keeles) ning veebi üles pandud, edastatakse info eriala- ja patsiendiorganisatsioonidele ja tervishoiuasutustele</i>	EHK <i>Patsiendi infovoldiku ja vajadusel patsiendijuhendi (uuesti) tõlkimine vene keelde ning trükkimine</i>	Sekretariaadi liige <i>Hindab algse patsiendijuhendi venekeelse versiooni keelelist headust.</i>	Vastavalt juhendi valmimisele	Patsiendile mõeldud materjalid (nii eesti kui vene keeles) on veebis kättesaadavad; vastav info on eriala- ja patsiendiorganisatsioonidele ja tervishoiuasutustele saadetud
Meediakajastus	Ajakohastatud ravijuhendi (sh patsiendi infomaterjalide) kohta	EHK <i>Kommunikat-</i>	Töörühma kaasjuhid	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Artikkel on meediaväljaannetele

	koostatud artiklit pakutakse meditsiini- ja tavameedia väljaannetele	<i>siooniosakond teeb töörühma kaasjuhtidega lühiintervjuu ning koostab selle põhjal meediaväljaannetele saadetava artikli</i>	<i>Annavad EHK kommunikatsiooniosakonna töötajale lühiintervjuu juhendi teemal</i>		pakutud
	Patsiendi eneseabivõtete teemalise infovoldiku olemasolust antakse teada sotsiaalmeedias (Facebook)	Töörühma liige (patsientide esindaja) <i>Facebooki teemakohases suhtlusgrupis</i>	<i>EHK Info avaldamine asutuse sotsiaalmeediakontol</i>	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Teade on sotsiaalmeedias avaldatud
Haridus ja koolitus	Koolitused ärevushäirega patsiendiga tegelevatele tervishoiutöötajatele Kolm e-koolituspäeva a 3 tundi (koolitused annavad enesetäienduspunkte)	<i>EHK koolituse korralduslik pool (kuna täiendkoolituspunkte saavad anda vastava tegevusloaga organisatsioonid)</i>	<i>Töörühm koolituste sisu</i>	2021	Koolitused on toimunud, koolitustel osalenud on registreeritud

Muud tegevused	Esmase tagasiside kogumine perearsti ja kliinilise psühholoogi konsultatsioonide ning perearsti ja psühhiaatri e-konsultatsioonide kohta (et välja selgitada, mis vajaks parendamist)	EHK		2021	Esmase tagasiside kokkuvõte on koostatud ja edastatud Eesti Perearsti Seltsile ja Eesti Psühhiaatrite Seltsile, Eesti Kliiniliste Psühholoogide Kutseliit
	Kaugvastuvõtude jätkumine, sh psühhoteeraapia jätkumine e-vastuvõtuna	EHK	Eesti Kliiniliste Psühholoogide Kutseliit Eesti Psühhiaatrite Selts	Vastavalt ravijuhendi valmimisele	Ettepanek on EHK-le esitatud
	Ravijuhendi lisamine esmatasandi otsusetoesse	EHK		I poolaasta 2021	Ravijuhend on otsusetoes kättesaadav
	Kliinilise psühholoogi saatekirja ja epikriisi jõudmine e-tervisesse	Kliiniliste Psühholoogide Kutseliit Eesti & Perearstide Selts <i>Läbirääkimiste jätkamine sotsiaal-ministeeriumiga</i>		2021	Läbirääkimised on käimas, vajadusel jätkatakse neid järgneva(te)l aasta(te)l

	Psühhoteraapia (kliiniliste psühholoogide) kättesaadavuse parandamine	Eesti Psühhiaatrite Selts <i>Psühhiaatria / vaimse tervise arengukava koostamine ning arengukavas mh konkreetsete psühhoteraapia (kliiniliste psühholoogide) kättesaadavuse parandamise meetmete väljatoomine</i>	EHK		Psühhiaatria / vaimse tervise arengukavas aastateks on kirjas meetmed psühhoteraapia (kliiniliste psühholoogide) kättesaadavuse parandamiseks
	Vaimse tervise õe ametikoha loomine tervisekeskustes	EHK <i>Spetsiaalsete rahaliste vahendite eraldamine</i>	Eesti Perearstide Selts <i>Õdede töölevõtu ja väljaõppe korraldamine</i>	Alates 2020	Tervisekeskustes töötab vaimse tervise õde
	Vaimse tervise häirete ennetus- ja sekkumisprogrammide loomine	Eesti Psühhiaatrite Selts <i>Psühhiaatria / vaimse tervise arengukava koostamine ning arengukavas mh konkreetsete programmide väljatoomine</i>	EHK		Psühhiaatria / vaimse tervise arengukavas on kirjas ennetus- ja sekkumisprogrammid

Juhendist tulenevate materjalide koostamine	SCARED küsimustiku tõlkimine vene keelde ja nii eesti- kui venekeelse versiooni valideerimine	EHK <i>Tõlkimine</i>	Valideerija ja valideerimise korraldus täpsustamisel	Tõlkimine: 2021 Valideerimine: Tähtaeg selgub täpsustuste järgselt	Valideeritud küsimustik on kättesaadav nii eesti kui vene keeles
Juhendi rakendamise jälgimine	Ravijuhendi rakendamise seireindikaatorite väljatöötamine	EHK <i>Seireindikaatorite tehnilise kirjelduse koostamine, mõõtmine, analüüsimine ja tulemuste avaldamine (kooskõlastatult töörühmaga)</i>	Töörühma (kaas)juhid koosöös oma erialaseltiga <i>Seireindikaatorite tehnilise kirjelduse ja tulemuste tagasisidestamine ja kooskõlastamine</i>	1 aasta möödumisel ravijuhendi valmimist	Ravijuhendi seireindikaatorid on välja töötatud

Lisa 1. Ravijuhendi rakendamise hindamisel kasutatavad näitajad

- ärevushäire diagnoos põhineb RHK-10 kriteeriumitel, mis on täpsustatud kliinilise intervjuu käigus
- perearsti poolt on kohe algselt diagnoositud F41.1 või F41.0 võrreldes juhtudega, kus perearsti poolt on esmalt diagnoositud F41.9 täpsustamata ärevushäire või F41.2, mis on 6 kuu jooksul muudetud F41.1 või F41.0 diagnoosiks (aitab hinnata haiguse äratundmist)
- diagnoositud on võimalikud kaasuvad häired/haigused (depressioon, ainete ja ravimite kuritarvitamine ja sõltuvus, kehalised haigused)
- ärevushäire ravis rakendatakse meeskonnatööd (perearst ja pereõde) ja kaasatakse teisi spetsialiste (vaimse tervise õde, psühholoog)
- vaimse tervise õdede olemasolu tervisekeskustes, nende koostöö väljaspool tervisekeskusi töötavate perearstipraksistega
- psühhiaatri konsultatsioonile suunamise kriteeriumid on täpsustunud, mis vähendab liigset suunamist ja samas tagab õigeaegse konsulteerimise
- patsientide farmakoterapias on järgitud ravijuhendis antud ravimeid puudutavaid soovitusi, sh kas esmase ravina on määratud SSRI või SNRI või muu ravim; kui paljudel F41.1 ja F41.0 on nt 3 või 6 kuu vältel raviks määratud üksnes uinuti, trankvillisaator

- patsiendid on regulaarselt järelkontrolli kutsutud

Auditis, mida rakenduskavas hetkel ette ei nähta, oleks võimalik vajadusel hinnata ka:

- ärevushäire esmasel diagnoosimisel on sissekandes täpsustatud vaevuste iseloom, kestus, raskusaste ja mõju igapäevaelule ning kas ja kuidas on vaevusi püütud leevendada (alkoholi, ravimite kasutamine) ja milliseid muid terviseprobleeme esineb
- kõikidele patsientidele on antud infot eneseabivõtete ja -materjalide kohta
- patsientide ravitulemusi ja -soostumust on regulaarselt hinnatud